

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-121-3-15>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ АКТИВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Статівка Н. В.

*доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри
управління персоналом та економіки праці
Харківського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України*

Гордієнко Є. П.

*аспірантка кафедри управління персоналом
та економіки праці
Харківського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
м. Харків, Україна*

Сьогодні систему соціального захисту учасників бойових дій (далі – УБД) можна вважати дефіцитно-патерналістською, адже заходи соціального захисту в основному фінансує та реалізує держава, не маючи відповідного фінансового забезпечення для повноцінної та всебічної соціальної підтримки. Основними недоліками системи соціального захисту УБД є перевантаження бюджету, недооцінка можливостей громадянського суспільства та бізнес структур у реалізації заходів соціального захисту, відсутність ефективної комунікації між суб'єктами та об'єктами соціального захисту, низька результативність державних цільових програм [2]. Основний акцент у соціальному захисті УБД робиться на матеріальній допомозі, пільгах та грошовому забезпеченні, породжуючи в УБД утриманські настрої. З урахуванням сучасних викликів системі соціального захисту УБД потрібна активна політика, трансформація, зміна філософії, підходів, принципів та механізмів, які спонукатимуть людей до активних дій та прагнень піклуватись про свій добробут.

Відповідно до глобального розвитку [4], нова модель активної політики соціального захисту УБД повинна бути заснована на реальній комунікації суб'єктів та об'єктів соціального захисту, розвитку

соціального партнерства та соціального капіталу, пріоритеті інновацій та нововведень, використання потенціалу самозахисту особи. Запровадження такої моделі потребує переходу від патерналістського характеру до створення умов для реадaptaції, реабілітації та розвитку людського потенціалу УБД [3]. В цьому напрямі необхідні зусилля держави, як основного суб'єкта соціального захисту, які реалізуються через удосконалення інституційно-правових основ, формування громадської свідомості, партнерства між державою, громадським сектором та бізнес-структурами, налагодження зворотного зв'язку та постійного моніторингу потреб УБД.

Основними викликами щодо модернізації системи соціального захисту УБД залишаються тенденція до збільшення кількості УБД, невизначеність стратегічних пріоритетів державної політики їх соціального захисту, потреба у реформуванні пільгового та матеріального забезпечення [1]. Для активізації системи соціального захисту УБД потрібно визначити наявні ресурси, структурувати потреби, форми та інструменти соціального захисту, запроваджувати інновації та нововведення, використовувати потенціал особи до самозахисту.

Напрямами основних змін системи соціального захисту УБД можуть бути:

- перехід від елементів патерналізму до субсидіарності, самореалізації особистості та соціального партнерства;
- посилення адресності соціальної допомоги УБД;
- активізація соціального захисту засобами соціальної та трудової адаптації УБД;
- використання потенціалу самозахисту УБД;
- запровадження нововведень у систему соціального захисту УБД.

Задля формування активної моделі політики соціального захисту УБД можна висунути наступні принципи:

– ефективності, тобто забезпечення ефективності нової активної системи соціального захисту УБД, визначення напрямів соціального захисту відповідно до реальних соціальних потреб УБД з використанням найкращих доступних ресурсів;

– збалансованості повноважень і соціальної відповідальності, суть якого полягає у ефективному розмежуванні повноважень та відповідальності між органами публічної влади з чітким визначенням їх функцій;

– публічності та відкритості, що вимагає залучення громадян до участі у формуванні та реалізації політики соціального захисту УБД, створення умов саморегуляції соціальних процесів індивідами та їх громадськими об'єднаннями;

– комплексного використання ресурсних можливостей суспільства, тобто використання потенціалу громадських об'єднань, бізнесу, самозахисту особистості, активізація соціального захисту УБД через психологічну реабілітацію та соціально-трудова адаптацію;

– соціального партнерства, взаємовигідної співпраці між державними структурами, бізнес-структурами та громадськими організаціями на основі узгодження спільних інтересів, конструктивної взаємодії задля вирішення актуальних суспільних економічно-соціальних завдань.

Отже, формування активної моделі реалізації політики соціального захисту УБД потребує перегляду та доповнення існуючих принципів, методів та інструментів. Соціальна політика повинна відходити від патерналізму та переходити на партнерське регулювання соціальних відносин [5]. Застосування нових інструментів, інновацій та нововведень дозволить створити гнучку систему забезпечення соціальної стабільності та підвищити ефективність соціального захисту УБД.

Література:

1. Белай С.В., Кізян Р.В. Теоретико-методологічні засади обґрунтування організаційного механізму державного управління системою антитерористичної безпеки України. Держава та регіони: науково-виробничий журнал. Серія: Державне управління. Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2018. № 4 (64). С. 243–248.

2. Гордієнко Є. П., Статівка Н. В. Соціально-економічне забезпечення реалізації державної політики у сфері соціального захисту учасників бойових дій. *Вісник НУЦЗ України. Серія «Державне управління»*. 2021. №1 (14). С. 208–218.

3. Терещенко Д. А. Формування механізмів державного управління розвитком людського капіталу. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 4. С. 103–108.

4. Karamyshev D.V. Global Development Index as Indicator of Global Governance: Integrated Assessment of OECD Member Countries Development. *Public Policy and Administration*. 2019. Vol. 18, No 4. P. 377–394.

5. Kruhlov V.V., Tereshchenko D.A. Public-private partnership as tool for developing regional labor potential. *Nauka innov*. 2019, 15(6). 5–13. Scopus. URL: [http://scinn.org.ua/en/archive/15\(6\)/15\(6\)01](http://scinn.org.ua/en/archive/15(6)/15(6)01).